

KOMMUNIKATIV EMOCIYALAR

*G.B.Ganibaeva**BERDAQ ATINDAG'I QARAQALPAQ**MÀMLEKETLIK UNIVERSITETI STUDENDI*

Anotatsiya: Bul tezisde, “komunikativ emociyalar” temasında jazılğan ádebiyatlarğa tıykarlanıp, olardıń zárúrligi hám olardıń ámeliyatı haqqında bir qansha túsinikler keltiriledi.

Gilt sózler: Komuniktiv emotsiyalar, kommunikatsiya, emotsiyalar, óz-ara baylanıs, tásir qılıw, muwapıqlıq, sezimiy aqıl, texnologiya, jámiyet, awızsha, awızsha bolmağan hám múnasábet.

Búgingi kúnde, kommunikatsiya óz-ózin rawajlanıp atırğan hám insannıń turmısı ushın zárúrli áhmiyetke iye bolğan bir jónelis bolıp tabıladı. Kommunikatsiya processinde emotsiyalar hám de olardıń tásiri júdá zárúrli bolıp tabıladı. Bul bolsa komunikativ emotsiyalardıń temasın úyreniw zárúrligin keltirip shıǵaradı.

Kommunikativ baylanıs túsinigi biziń insaniy tájiriybemizde zárúrli orın tutadı hám múnasábetlarımız, jámiyetlerimiz hám ulıwma párawanligimizni qalıplestiriwde tiykarǵı rol oynaydı. Bul dóretpede biz kommunikativ baylanıstıń¹ kóp qırlı tábiyaatın úyrenemiz, onıń túrli ólshemlerin hám olardıń shaxslararo óz-ara múnasábetlerdegi áhmiyetin úyrenemiz. Awızsha hám awızsha bolmağan baylanıstı, sezimiy intellektni hám texnologiyanıń insan baylanısına tásirin hár tárepleme analiz qılıw arqalı biz nátiyjeli baylanıs tiykarındaǵı quramalı mexanizmlerge aydınlıq kirgiziwdi maqset etemiz.

Komunikativ emotsiyalar - bul insanlar ortasındaǵı baylanıslarda emotsiyalardı qanday tásir etiwın túsiniw hám olarǵa qanday múnasábet kórsetiwın ańlatatuǵın ayırıqshalıqlar bolıp tabıladı. Bul emotsiyalardıń jaqsı hám jaman tásiri bolıwı múmkin. Kommunikatsiya processinde insanlar óz-ara baylanıslarda boladı jáne bul baylanıslarda emotsiyalar hám de olardıń tásiri júdá zárúrli bolıp tabıladı.

Awızsha baylanıs awızsha yamasa jazba sózler arqalı xabar almaslawdı óz ishine aladı. Bul nátiyjeli tásir ótkeriw ushın tiykar bolıp xızmet etedi, bul shaxslarǵa ideyalardı ańlatıw, maǵlıwmat almaslaw hám baylanıske kirisiw imkaniyatın beredi. Anıq artikulyatsiya, aktiv tınlaw hám sóylewdi kontekstke hám tınlawshılarǵa maslastırıw qábileti tabıslı awızsha baylanıstıń zárúrli strukturalıq bólegi bolıp tabıladı.

¹ Daniel Goleman “Emotional Intelligence” - kitab 27.09.2005

Marshall B. Rosenberg “Nonviolent Communication” - kitab 01.09.2015

Bul kónlikpelerdi ózlestiriw arqalı shaxslar ayırmashılıqlardı saplastırıwları, túsiniwdi rawajlandırıwları hám mazmunli baylanıslardı ornatiwları múmkin.

Awızsha bolmağan baylanıs, kóbinese adamlardıń óz-ara tásiriniń sózsiz tili retinde qaraladı, xabarlardı júz ańlatpaları, dene tili, basqada belgiler hám dawıs sesler uyǵınlıǵıları arqalı ańlatıwdı óz ishine aladı. Kóbinese awızsha bolmağan signallar insannıń niyetleri, sezimleri hám munasábetleri haqqında bay túsiniw beriwı múmkin. Bul signallardı tán alıw hám aytıw nátiyjeli baylanısıw ushın zárúrli uqıp bolıp tabıladı, sebebi ol adamlarǵa aytilǵan sózlerdiń tiykarǵı mánisin túsiniwge, tereńrek baylanıslar hám logikani rawajlandırıwǵa múmkinshilik beredi.

Sezimiy aqıl kommunikativ baylanısta zárúrli rol oynaydı, sebebi ol óz sezimlerin hám basqalardıń sezimlerin seze alıw, túsiniw hám basqarıw qábiletin óz ishine aladı. Bul xabarlılıq adamlarǵa basqalardıń kózqarasına túsine alıwı hám tuwrı juwap beriwge múmkinshilik beredi, isenim hám sher²iklik ortalıǵın jaratadı. Sezimiy aqıl, sonıń menen birge, dawlardı nátiyjeli sheshiwdi ańsatlashtıradi, sebebi ol ashıq baylanıstı, aktiv tuńlawdı hám ulıwma til tabıwǵa tayınlıqtı xoshametlentiredi. Sezimiy intellektni rawajlandırıw kommunikativ baylanıslardı sezilerli dárejede kúsheytiwi hám hár qıylı sharayatlarda, sonday-aq jeke munasábetler, jumıs orınları hám keńlew social óz-ara tásirinlerde uyqas munasábetlerdi rawajlandırıwı múmkin.

Texnologiya úlken pátıda rawajlanıwda dawam eter eken, onıń kommunikativ baylanısqa tásirin itibarsız qaldırıp bolmaydı. Bul aralıqlar boylap basqalar menen baylanısıw qábiletimizni revolyuciya etken bolsa da, ol jańa mashqalalardı da keltirip shıǵardı. Social tarmaqlar, operativ xabar almaslaw hám videokonferentsiyalar sıyaqlı cıfrlı baylanıs platformalarınıń tarqalıwı biziń óz-ara munasábetlarimizdi ózgerdirip, fizikalıq hám virtual tarawlar ortasındaǵı shegaralardı buzdı. Bul platformalar qolaylıqlardı usınıs etse de, olar júzbe-júz óz-ara munasábetle[r]diń baylıǵın kemeytiwi hám haqıyqıy baylanıslardıń rawajlanıwına tosqınlıq jasawı múmkin. Jeke baylanıslardı birinshi orınǵa qoyıwda texnologiyani jalǵanıw quralı retinde isletiw ortasında teń salmaqlılıqtı saqlaw mazmunli kommunikativ baylanıslardı saqlaw ushın júdá zárúrli bolıp tabıladı.

Juwmaq etip aytqanda, kommunikativ baylanıs awızsha hám awızsha bolmağan baylanıstı, sezimiy aqıl hám texnologiyaniń tásirin óz ishine alǵan adamlardıń óz-ara tásiriniń quramalı tarmaǵın ańlatadı. Nátiyjeli baylanıs kúshinen paydalanıp, shaxslar tereńrek baylanıslardı ornatiwı, bekkem munasábetler ornatiwı hám jáne de uyqas jámiyeti rawajlandırıwı múmkin. Kommunikativ baylanıstıń kóp ólshewli táreplerin túsiniw hám qabıllaw jeke hám professional turmısımızdıńda muńlaslıq, óz-ara túsiniw hám konstruktiv baylanıstı tárbiyalaw jolındaǵı sheshiwshi qádem bolıp tabıladı.

² Thich Nhat Hanh “The Art of Communicating” - Audio kitab 02.09. 2014

Kerry Patterson, Joseph Grenny, Ron McMillan, Al Switzler “Crucial Conversation” - Audio kitab 01.08.2013

Paydalanilgan ádebiyatlar:

1. “ Emotional Intelligence” - kitabi Daniel Goleman 27.09.2005
2. “ Nonviolent Communication” - kitabi Marshall B. Rosenberg 01.09.2015
3. “ The Art of Communicating” - Audio kitabi Thich Nhat Hanh 02.09. 2014
4. “Crucial Conversation” - Audio kitabi Kerry Patterson, Joseph Grenny, Ron McMillan, Al Switzler 01.08.2013

